

Natuurtoets Randweg Zundert

Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

projectnr. 196747
definitief
28 juli 2010

Opdrachtgever
Gemeente Zundert
Markt 1
4881 CN Zundert

datum vrijgave

28 juli 2010

beschrijving

DEFINITIEF

goedkeuring

M.L. Braad

vrijgave

B. van Dijck

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Wettelijk kader	4
1.3	Doel	4
1.4	Werkwijze	4
1.5	Leeswijzer	5
2	Gebiedsbeschrijving	7
2.1	Huidige gebiedskenmerken	7
2.2	Bureaustudie natuurwaarden	8
2.3	Terreinbezoek	9
2.3.1	<i>Deelgebied 1</i>	9
2.3.2	<i>Deelgebied 2</i>	12
2.3.3	<i>Deelgebied 3</i>	15
2.3.4	<i>Deelgebied 4</i>	15
2.3.5	<i>Kleine Beek</i>	16
2.4	Waargenomen en te verwachten beschermde soorten	17
3	Toetsing effecten planontwikkeling	21
3.1	Beschrijving inrichtingsmaatregelen	21
3.2	Effecten op beschermde soorten	21
3.2.1	<i>Vogels</i>	22
3.2.2	<i>Zoogdieren</i>	22
3.2.3	<i>Amfibieën</i>	23
3.2.4	<i>Vissen</i>	24
3.2.5	<i>Planten</i>	24
3.2.6	<i>Overig beschermde soorten</i>	24
3.3	Effecten op beschermde gebieden	24
4	Naderonderzoek Vleermuizen en Steenuil	33
4.1	Aanleiding	33
4.2	Werkwijze	33
4.3	Resultaten	35
4.3.1	<i>Gewone dwergvleermuis</i>	35
4.3.2	<i>Rosse vleermuis</i>	37
4.3.3	<i>Voorkomen steenuil</i>	37
4.4	Effectbeoordeling	39
4.4.1	<i>Gewone dwergvleermuis</i>	39
4.4.2	<i>Rosse vleermuis</i>	40
4.4.3	<i>Steenuil</i>	40
5	Conclusies en aanbevelingen	43
5.1	Conclusies	43
5.2	Aanbevelingen	43
5.3	Zorgplicht	44
5.4	Tot slot	44
6	Literatuur	47

projectnr. 196747
28 juli 2010
definitief

Natuurtoets Randweg Zundert
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

Bijlagen

Bijlage 1

Bijlage 2

Wettelijk Kader

Waarnemingen vleermuisonderzoek

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Zundert en de provincie Noord-Brabant zijn voornemens de Randweg Zundert aan te leggen. De Randweg is voorzien ten noordwesten van Zundert tussen de Bredaseweg en de Rucphenseweg in het zoekgebied tussen de kernen van Zundert en Klein-Zundert. De Randweg heeft primair tot doel de huidige verkeers- en leefbaarheidsproblematiek in de kern van Zundert op te lossen.

Aanleg van de Randweg past niet binnen de vigerende bestemming. Voor de Randweg wordt daarom een nieuw bestemmingsplan opgesteld. In het kader van de m.e.r. procedure zijn enkele onderzoeken noodzakelijk, waaronder een natuurtoets.

In 2008 is door Tauw een natuurtoets uitgevoerd in het kader van de toekomstige Randweg. In deze natuurtoets is aanbevolen aanvullend onderzoek te doen naar:

- De aanwezigheid van drijvende waterweegbree in de Kleine beek en aangrenzende sloten;
- De aanwezigheid van vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen ter plaatse van de noordwestzijde en de zuidoostzijde* van de bebouwde kom van Zundert;
- De aanwezigheid van zomerverblijfplaatsen/kraamkolonies van vleermuizen in de oudere bomen in het 'park' aan de noordwestzijde van het Zundert;
- De aanwezigheid van de levendbarende hagedis, alpenwatersalamander, kamsalamander, vinpootsalamander, poelkikker, heikikker en gladde slang ter plaatse van en rondom de Kleine Beek, de Aa of Weerij* en de twee aanwezige leefgebieden kwetsbare soorten*.

De natuurtoets van Tauw was gericht op een drietal zoekgebieden. Inmiddels betreft het huidige plangebied voor de randweg Zundert het zoekgebied west uit de natuurtoets van Tauw. Enkele gebieden (hierboven gemarkeerd*), waarvoor aanvullend onderzoek was aanbevolen, zijn daarom komen te vervallen.

In deze Natuurtoets is het huidige plangebied onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten, waarbij specifiek is gelet op de aanwezigheid van bovengenoemde strikt beschermde soorten.

Het plangebied bevindt zich gedeeltelijk binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In het kader van de ligging van het plangebied is het daarom noodzakelijk om de effecten op de 'wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS in beeld te brengen.

De voorliggende toets geeft inzicht in de voorkomende en de te verwachten beschermde natuurwaarden in het plangebied en de gevolgen van de geplande ingreep op de EHS. De globale ligging van het plangebied is weergegeven in Figuur 1.1.

Figuur 1.1: Plangebied (rode omlijning) tussen de kern van Zundert en Klein-Zundert. (bron: www.maps.google.nl).

1.2 Wettelijk kader

Vanuit de huidige natuurwetgeving is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van de in het plangebied mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden, met als doel dat aan deze waarden zo min mogelijk schade wordt toegebracht. Indien schade aan beschermde soorten niet te voorkomen is, is mogelijk een ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en Faunawet noodzakelijk. Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen en geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Wel blijft de algemene zorgplicht van kracht (zie bijlage 1 voor Wettelijk Kader).

1.3 Doel

Het doel van voorliggende toetsing is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen werkzaamheden in het kader van de aanleg van de Randweg Zundert met de Flora- en faunawet en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is. Daarnaast worden de gevolgen van de ingreep voor de EHS in beeld gebracht.

1.4 Werkwijze

Om eventuele strijdigheden met de Flora- en faunawet en de gevolgen voor de EHS op te sporen dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor? Welke status hebben deze soorten?
2. Welke invloed heeft de geplande ingreep op de (strikt) beschermde soorten in het plangebied?
3. Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?
4. Indien de duurzame staat van instandhouding van strikt beschermde soorten in gevaar komt, welk vervolgtrajec dient dan doorlopen te worden?

5. Voor welke beschermde soorten moet een ontheffing aangevraagd worden?
6. Welke invloed heeft de geplande ingreep op de EHS?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen:

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en verspreidingsatlassen is nagegaan of er wettelijk beschermde planten- of diersoorten in het plangebied voorkomen. Hierbij is o.a. gebruik gemaakt van het natuurloket, RAVON-site en waarneming.nl.

Stap 2. Terreinbezoek

Na het bureauonderzoek zijn twee terreinbezoeken in 2009 aan het plangebied en de omgeving gebracht. Hierbij is, op basis van de gegevens van de bureaustudie beoordeeld voor welke soorten het plangebied daadwerkelijk een geschikte habitat biedt en daarmee welke soorten er daadwerkelijk voor kunnen komen.

Eind 2009 en in het voorjaar van 2010 is nader onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen en de steenuil in het plangebied.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen maatregelen en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten (vernietiging, verstoring, versnippering) op de verwachte beschermde soorten en de EHS beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet art. 75 en effecten op de EHS. In het rapport worden aanbevelingen gedaan voor te nemen vervolgstappen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de resultaten beschreven van de uitgevoerde natuurtoets. Hier komt de bureaustudie en de verkennende terreinbezoeken aan de orde. Hoofdstuk 3 beschrijft de voorgenomen werkzaamheden en de effecten op de aangetroffen natuurwaarden. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de effecten op beschermde gebieden in de omgeving van het plangebied. In hoofdstuk 4 staan tenslotte de conclusies en aanbevelingen van het voorliggende onderzoek.

projectnr. 196747
28 juli 2010
definitief

Natuurtoets Randweg Zundert
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Huidige gebiedskenmerken

Het plangebied is relatief kleinschalig met verschillende functies, opvallend zijn de aanwezigheid van een Assortimentstuin en visvijver centraal in het plangebied. Aan de west- en oostkant van het plangebied zijn agrarische gronden aanwezig in gebruik voor boomteelt, tuinbouw, akker en/of grasland. Aan de noordzijde wordt het plangebied begrensd door de Kleine Beek.

Figuur 2.1: Globale ligging plangebied (bron: www.maps.google.nl).

2.2 Bureaustudie natuurwaarden

Het plangebied ligt binnen de kilometerhokken x:103/y:387, x:104/y:387 en x:104/y:388. De resultaten van het Natuurloket zijn in Tabel 2.1 samengevat.

Tabel 2.1: Voorkomende soorten in kilometerhokken x:103/y:387, x:104/y:387 en x:104/y:388.

Soortgroepen	Volledigheid*	Beschermd soorten, Tabel			HR	Rode Lijst	Actualiteit**
		FF 1	FF 2&3	vogels			
Vaatplanten	slecht		1		1	1	1991 - 2007
Zoogdieren	slecht - matig	1-3	3-4		3-6		1997 - 2007
Broedvogels	niet - slecht			1			1996 - 2007
Watervogels	niet						96/97 - 06/07
Reptielen	niet						1992 - 2007
Amfibieën	niet - slecht						1992 - 2007
Vissen	niet						1992 - 2007
Dagvlinders	niet - matig - redelijk						1998 - 2008
Libellen	niet						1993 - 2007
Overige ongewervelden	niet - slecht						1993 - 2007

* Hiermee wordt aangegeven of een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep. ** Per soortgroep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen.

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat binnen de betreffende kilometerhokken (strikt) beschermde soorten voorkomen. Voor enkele soortgroepen is het plangebied beperkt onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten. Aanvullend is daarom literatuuronderzoek verricht.

Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van beschermde soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002), dagvlinders (Bos *et al.*, 2006), reptielen en amfibieën (www.RAVON.nl en Van Delft & Schuitema, 2005)) en insecten (www.Naturalis.nl\EIS). Daarnaast is gebruik gemaakt van inventarisatiegegevens van waterschap Brabantse Delta van het plangebied en directe omgeving.

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen. De resultaten zijn opgenomen in Tabel 2.2 (zie § 2.4).

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich in de omgeving van het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van de terreinbezoeken is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het plangebied.

Het plangebied heeft geen beschermde status in het kader van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de Natuurbeschermingswet 1998. Wel zijn er onderdelen van de EHS in het plangebied gelegen.

2.3 Terreinbezoek

Het plangebied is op 1 juli en 3 september 2009 bezocht door een deskundig ecooloog van Oranjewoud. Hierbij is de begrenzing, zoals aangegeven in figuur 2, aangehouden. Daarnaast hebben drie extra terreinbezoeken plaatsgevonden ten behoeve van het aanvullend onderzoek naar vleermuizen en de steenuil (Oranjewoud, 2009).

Om de rapportage over het plangebied overzichtelijk te houden is het plangebied opgedeeld in een vier deelgebieden. Hieronder volgt een beschrijving van de aangetroffen biotopen en natuurwaarden binnen deze deelgebieden. De Kleine Beek wordt apart beschreven. Bij de beschrijving van de aangetroffen biotopen en natuurwaarden wordt specifiek ingegaan op het wel of niet voorkomen van de strikt beschermde soorten, waarvoor aanvullend onderzoek was aanbevolen in de Natuurtoets van Tauw (2008).

2.3.1 Deelgebied 1

Deelgebied 1 (zie Figuur 2.2) betreft een agrarisch gebied en bestaat uit percelen met landbouwkundig gebruik (akker- en grasland en tuinbouw). Door het agrarisch gebruik is de voedselrijkdom hoog in dit deelgebied. Verspreid in het gebied zijn enkele solitaire bomen, een bosschage en watergangen aanwezig. Langs de Prinsenstraat is een waardevolle laanbeplanting aanwezig. Het landschap is zeer open. Aanwezige bebouwing en kassen aan de zuidzijde van het plangebied zijn buiten beschouwing gelaten, deze zullen niet verdwijnen als gevolg van de Randweg.

Figuur 2.2: Overzicht deelgebied 1.

Akker- en grasland

Aanwezig grasland bestaat uit een structuur- en soortenarme raaigrasvegetatie, dat door de voedselrijkdom floristisch gezien weinig interessant is. In de raaigrasvegetatie zijn algemene grassen en kruidachtige aangetroffen, waaronder Engels raaigras,

gewone en gestreepte witbol, straatgras, grote en smalle weegbree, ridderzuring, madeliefje, witte en rode klaver, paardebloem, hondsdrif, scherpe en kruipende boterbloem en fluitenkruid. Een groot deel van deelgebied 1 bestaat uit akkers, waarvan een aantal tijdens de terreinbezoeken recent bewerkt waren. Op de akkers wordt o.a. maïs geteeld. Verspreid over de akkers komen enkele algemene grassen en kruidachtige voor, waaronder paarse dovenetel, ridderzuring, akkerdistel, duizendblad en akkerviooltje. Langs enkele perceelsranden zijn ruigtestroken aanwezig met hoogopgaande algemene grassen en kruidachtige. Beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen en worden op basis van het aangetroffen biotoop ook niet verwacht.

Figuur 2.3: Akker- en graslandpercelen in deelgebied 1.

Voor algemeen voorkomende muizen en spitsmuizen (o.a. veldmuis, huisspitsmuis, bosspitsmuis en rosse woelmuis) zijn de graslandpercelen en ruigtestroken een geschikt biotoop. Marterachtigen zoals wezel en hermelijn gebruiken de akker- en graslandpercelen als foerageergebied. Daarnaast komen soorten als egel, mol, haas, konijn, vos en ree in het gebied voor. De gras- en akkerpercelen zijn geschikt als broedbiotoop voor weide- en akkervogels, tijdens het terreinbezoek zijn o.a. Kievit en graspieper waargenomen. Verder zijn algemene broedvogels als zwarte kraai, zilvermeeuw, houtduif, merel, gaai, ekster, pimpelmees, koolmees en huismus waargenomen.

Er zijn geen bomen met holten/gaten aangetroffen die dienst kunnen doen als vaste rust- en verblijfplaatsen voor holenbroeders of vleermuizen.

Watergangen en poel

Verspreid over het deelgebied zijn enkele watergangen gelegen. Het betreffen voedselrijke en over het algemeen smalle (< 1 meter), ondiepe (< 0,5 meter) ontwaterings-/kavelsloten. Aan de noordoostzijde van het deelgebied is een poel gelegen. In het midden is de poel vrij diep (> 1,5 meter), de oevers lopen steil af. Het wateroppervlak van de poel (en tevens enkele watergangen) is geheel bedekt met eendekroos. De water- en oevervegetatie in de poel en watergangen is slecht ontwikkeld. Vanwege de voedselrijkdom zijn alleen algemene soorten aangetroffen, waaronder riet, liesgras, gele lis en lisdodde. Aan de noordoostzijde van het deelgebied, nabij de Assortimentstuin, is in een watergang glanzend fonteinkruid aangetroffen. Beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht in deze voedselrijke omstandigheden.

De oevers vormen een geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende muizen (o.a. rosse woelmuis) en spitsmuizen (o.a. dwergspitsmuis en gewone bosspitsmuis). De watergangen en poel vormen een geschikt leefgebied voor algemene amfibiesoorten, zoals de kleine watersalamander, bruine kikker, gewone pad en bastaardkikker. In de

poel waren een groot aantal exemplaren van de bastaardkikker aanwezig. Vissen zijn alleen in de poel aangetroffen. Dit betrof twee algemene niet beschermde soorten; drie- en tiendoornige stekelbaars.

De strikt beschermde alpenwatersalamander, kamsalamander, vinpootsalamander, poelkikker en heikikker zijn niet aangetroffen en worden op basis van de aangetroffen biotopen en de bureaustudie (o.a. Van Delft & Schuitema, 2005) ook niet verwacht. Door de voedselrijke omstandigheden, het ontbreken van waterplanten (gebrek aan licht door gesloten wateroppervlak met sterrenkroos) en de aanwezigheid van vis (in het geval van de poel) zijn de watergangen en poel ongeschikt als leefgebied voor deze soorten.

Figuur 2.4: Poel aan de noordoostzijde van deelgebied 1.

Bosschage en laanbeplanting

Aan de zuidwestzijde van het deelgebied is een kleine bosschage en een laanbeplanting gelegen. Deze bosschage wordt gekenmerkt door enkele hoogopgaande bomen en een dichte struiklaag daaronder. Aangetroffen soorten zijn o.a. gewone es, els, schietwilg en esdoorn. De bossage is geschikt als broed- en foerageergebied voor algemene (broed)vogels, jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen. De bossage is tevens geschikt als foerageergebied voor egel, bunzing, wezel, hermelijn en algemene muizen en spitsmuizen. De bosschage is gezien het kleine oppervlak weinig geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Tijdens het aanvullend onderzoek naar vleermuizen (Oranjewoud, 2009), zijn hier geen vleermuizen aangetroffen.

De laanbeplanting is aanwezig langs de Prinsenstraat en bestaat uit drie aaneengesloten rijen van eiken. Deze laanbeplanting is vooral van belang voor vleermuizen en functioneert naar verwachting als foerageerplek en vliegroute naar andere delen van het leefgebied. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aanwezig, aangezien geen bomen met gaten/holen zijn aangetroffen.

Figuur 2.5: Bosschage en laanbeplanting aan de zuidwestzijde van het deelgebied.

Deelgebied 1 heeft een zeer open karakter, landschapselementen en opgaande begroeiing ontbreekt nagenoeg. Het landschap is niet geschikt voor standvogels zoals de steenuil.

2.3.2 *Deelgebied 2*

Deelgebied 2 (zie Figuur 2.6) bestaat uit de Assortimentstuin, een visvijver en een braakliggend terrein ter hoogte van de Klein Zundertseweg. Het braakliggende terrein is afgedekt met puinsteen en vormt geen geschikt biotoop voor beschermde soorten. Dit gedeelte van het deelgebied wordt daarom verder buiten beschouwing gelaten.

Figuur 2.6: Overzicht deelgebied 2.

Assortimentstuin

Het gedeelte van de Assortimentstuin dat is gelegen in het plangebied, wordt niet of nauwelijks onderhouden en bestaat voornamelijk uit bosschages, struwelen en ruigtevegetaties. De bosschages en struwelen zijn aangeplant langs de randen van de Assortimentstuin en rondom de visvijver, en herbergen veel cultivars en exoten. Door gebrek aan beheer is veel spontane opslag van inheemse soorten aanwezig. Aangetroffen soorten zijn o.a. berk, gewone esdoorn, gewone vlier, gewone braam, els, eik en diverse coniferen. De overige delen van de Assortimentstuin zijn begroeid met een ruigtevegetaties, waarin pleksgewijs restanten van borders aanwezig zijn met cultivars en exoten. Aangetroffen soorten zijn o.a. braam, brandnetel, akkerdistel, ridder- en veldzuring, riet, gewone smeerwortel, echte kamille, melkdistel, duizendguldenkruid, gewone brunel, bitterzoet en harig wilgenroosje.

Figuur 2.7: Assortimentstuin met ruigtevegetatie en bosschages.

De opgaande beplanting is geschikt voor algemene broedvogels, tijdens de terreinbezoeken zijn merel, ekster, koolmees, pimpelmees, roodborst, winterkoning, vink, zanglijster, huismus, houtduif, spreeuw, zwarte kraai en een grote bonte specht waargenomen. Er zijn geen bomen met holten/gaten aangetroffen die dienst kunnen doen als vaste rust- en verblijfplaatsen voor holenbroeders (o.a. grote bonte specht).

De Assortimentstuin is tevens geschikt als foerageergebied voor egel, bunzing, wezel, hermelijn, konijn en algemene muizen en spitsmuizen, zoals o.a. bosmuis, rosse woelmuis en bosspitsmuis. Tijdens een terreinbezoek zijn muizenholletjes gevonden. Verschillende algemene amfibieënsoorten, zoals bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander, gebruiken de bosschages en struwelen mogelijk als landbiotoop.

In het onderzoek van Tauw (2008) wordt aangegeven dat het plangebied mogelijk onderdeel is van het leefgebied van de gladde slang. De gladde slang leeft in gebieden waar de vegetatie gevarieerd is en hier en daar een open structuur heeft zodat een zonnebad kan worden genomen. Het zijn vaak begroeide maar toch open terreinen zoals bosranden, beboste delen van heiden en steppen, aan de voet van rotswallen en andere gebieden waar zowel vegetatie is om in te schuilen en open plekken om te zonnen. De Assortimentstuin voldoet in zekere mate aan de leefgebiedseisen van de gladde slang. De gladde slang is echter niet aangetroffen, ondanks gericht onderzoek. Uit de bureaustudie (o.a. Van Delft & Schuitema, 2005) blijkt dat in het plangebied en de directe omgeving geen populatie aanwezig is van deze strikt beschermde soort.

Visvijver

Aan de zuidwestkant van de Assortimentstuin is een visvijver gelegen. De vijver is aangelegd ten behoeve van de sportvisserij en kent een rijke visfauna. Pleksgewijs is het wateroppervlak bedekt met gele plomp, onder het wateroppervlak is o.a. ongedoord hoornblad en sterrenkroos aangetroffen. De oevers zijn ruig begroeid met soorten als gele lis, liesgras, watermunt, waterzuring, riet, pitrus, grote kattestaart, wolfspoot, harig wilgenroosje, brandnetel, gewone smeewortel en moerasandoorn. Pleksgewijs is opslag van els en wilg langs de oevers aanwezig.

Figuur 2.8: Visvijver met ruig begroeide oevers.

Tijdens de terreinbezoeken is de visvijver onderzocht op aanwezigheid van beschermde amfibieën en vissen. Om vast te stellen welke vissoorten voorkomen in de visvijver, is steekproefsgewijs gevestigd met een steeknet. Hierbij zijn kopvoorn, rietvoorn, blankvoorn, brasem en schubkarper aangetroffen. Strikt beschermde vissoorten zijn niet aangetroffen en worden op basis van het aangetroffen biotoop ook niet verwacht. De visvijver is gezien de rijke visfauna nauwelijks geschikt als voortplantingsbiotoop voor amfibieën. Enkel algemeen voorkomende amfibieën, zoals de bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen worden verwacht. Strikt beschermde amfibieën zijn niet aangetroffen en worden op basis van het aangetroffen biotoop ook niet verwacht (o.a. Van Delft & Schuitema, 2005).

De ruig begroeide oevers van de visvijver vormen een geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende muizen (o.a. rosse woelmuis), spitsmuizen (o.a. dwergspitsmuis en gewone bosspitsmuis) en mogelijk de woelrat. De rijke oevervegetatie is daarnaast een geschikt broedbiotoop voor verschillende algemene vogelsoorten, zoals meerkoet, waterhoen en wilde eend, welke tijdens de terreinbezoeken ook zijn aangetroffen. Langs de oevers en boven de vijver zijn algemene libellensoorten waargenomen: lantaarntje, variabele waterjuffer en gewone oeverlibel. Het gaat hier om niet beschermde soorten.

De Assortimentstuin en visvijver vormt een waardevolle groenstructuur tussen de kernen van Zundert en Klein Zundert. De aanwezigheid van bosschages en een waterpartij maakt dit gebied erg geschikt voor vleermuizen. Aanvullend onderzoek (Oranjewoud, 2009) heeft vastgesteld dat de Assortimentstuin een belangrijk onderdeel is van het leefgebied van gewone dwergvleermuizen uit Zundert en omgeving. Aanwezige bosschages en struwelen bieden beschutting en een geschikte foerageerlocatie. Daarnaast zijn enkele vliegroutes van deze soort aanwezig tussen vaste rust- en verblijfplaatsen in de kern van Zundert en de Assortimentstuin. Tijdens het aanvullend onderzoek is tevens een rosse vleermuis waargenomen. Het betrof over hoog overvliegend exemplaar, het plangebied maakt geen onderdeel uit van het leefgebied van deze soort. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht.

De omgeving van Zundert wordt gekenmerkt door een halfopen landschap en een relatief kleinschalig karakter. Uit de bureaustudie blijkt een relatief hoge dichtheid aan territoria van de steenuil in de omgeving van Zundert (Bult *et al.*, 2007). Gezien de aanwezigheid van diverse bosschages, struwelen en voldoende aanbod van prooidieren door aanwezigheid van ruigtevegetaties is het plangebied (en dan met name deelgebied 2) geschikt als leefgebied voor de steenuil. Uit aanvullend onderzoek (Oranjewoud,

2009) is echter gebleken dat geen territoria van deze strikt beschermde soort in het plangebied voorkomen.

2.3.3 Deelgebied 3

Deelgebied 3 betreft een smalle strook langs de Kleine Beek ingeklemd tussen bestaande bebouwing. De smalle strook is gedeeltelijk door het waterschap in gebruik als onderhoudspad.

Figuur 2.9: Overzicht deelgebied 3.

Ruigte en bosschages

Deelgebied 3 bestaat uit een ruigtevegetatie met enkele verspreid liggende bosschages (ter hoogte van de Klein Zundertseweg). De ruigtevegetatie bestaat uit hoogopgaande grassen en algemene kruiden, aangetroffen soorten zijn o.a. glanshaver, kropbaar, kleine en grote vossenstaart, fluitenkruid, boerenwormkruid, koninginnekruid, gewone berenklaauw, harige wilgenroosje, gewone smeewortel, brandnetel, ridder- en veldzuring, boterbloem, gewoon duizendblad en smalle weegbree. De bosschages betreft spontane opslag van o.a. schietwilg, els en berk. Beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen en worden op basis van het aangetroffen biotoop ook niet verwacht.

Deelgebied 3 is tevens geschikt als foerageergebied voor egel, wezel, hermelijn en algemene muizen en spitsmuizen, zoals o.a. bosmuis, veldmuis, rosse woelmuis en huisspitsmuis. Verschillende algemene amfibieënsoorten, zoals bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander, gebruiken de ruigtevegetatie en bosschages mogelijk als landbiotoop. De bosschages zijn een geschikt broedbiotoop voor algemeen voorkomende broedvogels. Strikt beschermde soorten zijn niet aangetroffen en worden op basis van het aangetroffen biotoop ook niet verwacht.

2.3.4 Deelgebied 4

Deelgebied 4 bestaat uit percelen die in gebruik zijn voor de bometeelt. Enkele percelen zijn braakliggend.

Figuur 2.10: Overzicht deelgebied 4.

Deelgebied 4 bestaat nagenoeg geheel uit percelen die in gebruik zijn voor de bonte teelt. Een bodemvegetatie is nauwelijks aanwezig. In een aantal gevallen is de bodem afgedekt met plastic. Ter hoogte van de sportvelden is een vrij groot perceel aanwezig waarop hazelaars staan. Dit perceel heeft nog enige onderbegroeiing in de vorm van een ruigtevegetatie. Aangetroffen soorten betreffen o.a. melkdistel, penningkruid, Canadese fijnstraal, perzikkruid, hondsdrif en hoenderbeet. Enkele percelen worden van elkaar gescheiden door coniferenhagen of struiken (o.a. laurierkers).

Figuur 2.11: Deelgebied 4 wordt gekenmerkt door de aanwezige boomteelt.

Deelgebied 4 is door het (nagenoeg) ontbreken van een bodemvegetatie een matig geschikte foerageergebied voor algemene muizen en spitsmuizen. Marterachtigen als wezel en hermelijn worden incidenteel verwacht. Het gebied is geschikt als landbiotoop voor algemene amfibieënsoorten, zoals bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Aanwezige perceelsafscheidings zijn geschikt als broedbiotoop voor algemeen voorkomende broedvogels. Strikt beschermde soorten zijn niet aangetroffen en worden op basis van het aangetroffen biotoop ook niet verwacht.

2.3.5 Kleine Beek

Het plangebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Kleine Beek. In de watergang is een gevarieerdere begroeiing aanwezig met o.a. pijlkruid, liesgras, watermunt,

waterzuring, kikkerbeet, gele plomp, watergentiaan, egelskop, sterrenkroos en glanzend fonteinkruid. De oevers zijn begroeid met o.a. riet, lisdodde, gele lis, pitrus, grote kattestaart, koninginnekruid, wolfsfoot, harig wilgenroosje, brandnetel, haagwinde, gewone berenklauw, gewone smeerwortel, kleeftkruid en moerasandoorn. De Kleine Beek vormt een potentiële groeiplaats voor de drijvende waterweegbree, een strikt beschermde soort (www.floron.nl). Tijdens het eerste terreinbezoek is de drijvende waterweegbree niet aangetroffen. De Kleine Beek was toen echter recent geschoond, waarbij nagenoeg alle vegetatie uit de beek was verwijderd. Tijdens een extra terreinbezoek later in het groeiseizoen is de drijvende waterweegbree wederom niet aangetroffen. Navraag bij het Waterschap Brabantse Delta leerde dat er geen recente waarnemingen bekend zijn van de drijvende waterweegbree in de Kleine Beek (persoonlijke mededeling S. de Kort, ecooloog Waterschap Brabantse Delta). Andere beschermde plantensoorten zijn niet in het plangebied aangetroffen.

Figuur 2.12: De Kleine Beek aan de rand van het plangebied.

Tijdens de terreinbezoeken is de Kleine Beek bekeken op mogelijk aanwezige beschermde amfibiesoorten. Er zijn geen amfibieën aangetroffen. Gezien het relatief snelstromende karakter van de beek en de steile oevers worden deze ook niet verwacht. Om vast te stellen welke vissoorten in de Kleine Beek voorkomen is steekproefsgewijs intensief gevist met een steeknet. In de beek zijn algemeen voorkomende soorten aangetroffen, zoals rietvoorn, blankvoorn, kopvoorn en baars. Beschermde soorten, zoals het bierpje, een karakteristieke soort van beken op pleistocene zandgronden in Noord-Brabant, zijn niet aangetroffen. Uit gegevens van het waterschap blijkt dat het bierpje ten zuiden van het plangebied wel aanwezig is in de beek. Gezien de aanwezigheid van meerdere stuwen in de beek is migratie naar het plangebied echter niet mogelijk. De oevers van de Kleine Beek, vormen een geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende muizen (o.a. rosse woelmuis) en spitsmuizen (o.a. dwergspitsmuis en gewone bosspitsmuis). De rijke oevervegetatie biedt daarnaast geschikt broedlocaties voor verschillende algemene vogelsoorten, zoals de meerkoet en wilde eend. Boven de Kleine Beek zijn verschillende algemene libellensoorten waargenomen. Strikt beschermde soorten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht.

2.4 Waargenomen en te verwachten beschermde soorten

Op basis van de gegevens van de bureaustudie en de tijdens de terreinbezoeken vastgelegde biotopen en soorten is een inschatting gemaakt van de beschermde soorten die in het plangebied te verwachten of daadwerkelijk zijn waargenomen tijdens de terreinbezoeken. Deze soorten en het beschermingsregime zijn opgenomen in Tabel 2.2.

Tabel 2.2: Beschermde soorten in het plangebied (bron: literatuur + terreinbezoek).

Soort		Beschermingsstatus		
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Flora- en faunawet	Habitatrichtlijn bijlage II/IV;	Rode lijst (nov. 2004)
Zoogdieren				
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	X1	-	-
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	X1	-	-
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	X1	-	-
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	X1	-	-
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	X1	-	-
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	X1	-	-
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	X1	-	-
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	X1	-	-
Egel	<i>Erinaceus europeus</i>	X1	-	-
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	X1	-	-
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	X1	-	-
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	X1	-	-
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	X1	-	-
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	X1	-	-
Haas	<i>Lepus europaeus</i>	X1	-	-
Mol	<i>Talpa europea</i>	X1	-	-
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	X 3	Bijlage 4, HR	-
Rosse Vleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	X 3	Bijlage 4, HR	-
Amfibieën				
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	X1	-	-
Bastaardkikker	<i>Rana klepton esculenta</i>	X1	-	-
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	X1	-	-
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	X1	-	-

Verklaring afkortingen in kolommen:

X = soort is beschermd krachtens de Flora- en faunawet
beschermingsregime AMvB art.75

1 = soort tabel 1

2 = soort tabel 2

3 = soort tabel 3

HR = Habitatrichtlijn

KW = Kwetsbaar

BE = Bedreigd

VZ = Vrij zeldzaam

Uit de resultaten van de bureaustudie en het terreinbezoek blijkt dat in het plangebied beschermde soorten voor kunnen komen (zie Tabel 2.2). Het gaat hier om soorten die algemeen voorkomen in Nederland en enkele strikt beschermde soorten.

Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingbesluit bij artikel 75 Flora- en faunawet van kracht. Voor de algemene soorten van Tabel 1, te weten: veldmuis, bosmuis, dwergspitsmuis, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, tweekleurige bosspitsmuis, rosse woelmuis, woelrat, egel, vos, hermelijn, wezel, bunzing, konijn, mol, bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander geldt sindsdien een vrijstelling voor artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, mits de zorgplicht in acht wordt genomen

Voor strikt beschermde soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Bijlage 1 AMvB art.75 Flora- en faunawet - Tabel 3: gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis laatvlieger geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Voor deze soorten is een ontheffing nodig indien verbodsbepalingen worden overtreden.

Sinds eind augustus 2009 wordt door het Ministerie LNV bij de beoordeling van een ontheffingsaanvraag de functionaliteit van voortplantings- en/of vast rust- en verblijfplaatsen getoetst aan tien punten. Van belang is dat onder andere inzicht wordt

gegeven in het netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen. De aanleg van de randweg is te beoordelen als een ingreep in het kader van 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting'. Voor deze categorie van activiteiten is geen ontheffing van de Flora- en faunawet meer mogelijk voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrictlijn, waaronder in Nederland voorkomende vleermuissoorten. Hierdoor is een ruimtelijke ontwikkeling alleen mogelijk als schade aan vaste rust- of verblijfplaatsen wordt voorkomen en de functionaliteit daarvan niet wordt aangetast. Een ontheffing is alleen nog mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrictlijn.

Voor bovengenoemde soorten uit Bijlage IV van de Habitatrictlijn geldt dat voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing kan worden verleend indien deze wordt aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrictlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e).

Indien de werkzaamheden effect hebben op de bovengenoemde soorten uit Tabel 3 is een ontheffing nodig. De ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan vier criteria (zwarte toets):

- 1) In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- 2) Is er een wettelijk belang?
- 3) Is er andere bevredigende oplossing/alternatief?
- 4) Komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding?

De criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle vier moet voldaan zijn).

Voor het verontrusten en verlies van leefgebied van strikt beschermde soorten kan een aanvullend compensatieplan noodzakelijk zijn, waarin in detail mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgewerkt.

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3 van de Flora- en faunawet; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden.

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen.

Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009).

Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien

werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

3 Toetsing effecten planontwikkeling

3.1 Beschrijving inrichtingsmaatregelen

De Randweg is voorzien ten noordwesten van Zundert tussen de Bredaseweg en Rucphenseweg in het zoekgebied tussen de kernen van Zundert en Klein-Zundert. Als gevolg van de aanleg van de randweg verdwijnen aanwezige biotopen en natuurwaarden gedeeltelijk. Daarnaast worden beschermde gebieden (EHS en verbindingszone) aangetast. De Kleine Beek wordt mogelijk doorsneden en zal in dat geval worden verlegd.

Figuur 3.1: Ligging van de tracés (varianten) randweg Zundert.

Nabij de Kleine Beek zijn globaal gezien twee tracés mogelijk: één tracé vloeiend langs de Kleine Beek en één tracé dat, binnen de ontwerptechnische mogelijkheden, de beschermde gebieden beperkter doorsnijdt. De ligging van de tracés is weergegeven in Figuur 3.1. Tracé 2 is iets langer dan tracé 1 (ca. 1650 meter vs. ca. 1610 meter) en kent kleinere boogstralen. De kleinere boogstralen zijn benodigd om de beschermde gebieden en een woning aan de Prinsenstraat zo veel als mogelijk te ontzien. Een snelheid van 80 km/h is daarom niet mogelijk op tracé 2. De visvijver in de Assortimentstuin wordt bij tracé 1 (grotendeels) gedempt.

3.2 Effecten op beschermde soorten

Uit de bureaustudie en de terreinbezoeken blijkt dat in het plangebied enkele beschermde en strikt beschermde soorten zijn te verwachten. Per aanwezige beschermde soortgroep worden hieronder de mogelijke consequenties en mitigerende maatregelen aangegeven.

3.2.1 Vogels

Aanwezige bosschages en struwelen zijn een geschikte broedplaatslocatie voor algemene broedvogels. Als gevolg van de geplande ingreep verdwijnen deze gedeeltelijk.

In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in het plangebied tijdens het broedseizoen (globaal 15 maart – eind juli) sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen in de bomen en struiken en verstoring van de reproductie. Wettelijk gezien wordt daarom ook geen ontheffing verleend indien (broed)vogels worden verstoord.

De effecten op (broed)vogels in het plangebied en de directe omgeving zullen beperkt zijn. Effecten zijn er alleen als de werkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen. Buiten het broedseizoen treedt wel enige verstoring op, dit resulteert alleen in het opvliegen van betreffende vogels. Indien de werkzaamheden in de periode september - maart aanvangen is sprake van een permanente verstoring, voordat vogels tot broeden komen. Door deze verstoring zullen broedvogels het plangebied mijden als broedplaatsen.

Conform de zorgplicht (zie § 4.3) is het van belang om voor het broedseizoen, op de betreffende locaties, vegetatie te verwijderen. Hierdoor zijn er geen effecten op (broed)vogels tijdens het broedseizoen.

Voor effecten op de steenuil wordt verwezen naar het naderonderzoek beschreven in hoofdstuk 4.

De gunstige staat van instandhouding van de in het plangebied voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast wanneer werkzaamheden buiten het broedseizoen aanvangen.

3.2.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Uit aanvullend onderzoek (Oranjewoud, 2009) is gebleken dat het plangebied onderdeel is van het leefgebied van de gewone dwergvleermuis (zie hoofdstuk 4 voor details). Aanwezige bosschages en struwelen in de Assortimentstuin en rondom de visvijver zijn belangrijke foerageerlocaties en worden tevens gebruikt als vliegroute. Vaste verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen en worden niet verwacht.

Indien deze onderdelen verloren gaan als gevolg van de aanleg van de randweg is sprake van het aantasten van foerageergebied en enkele vliegroutes. Mitigerende en compenserende maatregelen zijn noodzakelijk om de ecologische functionaliteit van het leefgebied te behouden. Daarnaast is een ontheffing van ex art. 75 van de Flora- en Faunawet voor de start van de werkzaamheden noodzakelijk.

Overige soorten

De werkzaamheden kunnen met name schade veroorzaken aan algemene muizen en spitsmuizen. Deze schade is maar moeilijk te voorkomen, omdat deze soorten bij onraad hun hol in vluchten en zich bij gunstige omstandigheden nagenoeg het hele jaar voortplanten. Ze leven echter geen van allen in kolonies. Door deze solitaire levenswijze, het betrekkelijk kleine oppervlak aan biotoop en de hoge

reproductiesnelheid zal de schade zeer beperkt zijn. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten komt niet in het gedrang.

Effecten op kleine zoogdieren zoals muizen kunnen worden beperkt door gefaseerd te werk te gaan. Dit houdt in dat eerst de vegetatie wordt gekapt, gemaaid of verwijderd, alvorens in een later stadium met afgraven/verwijderen topklaar te beginnen. Het hierdoor eerst minder geschikt gemaakte leefgebied kan dan tijdig door de aanwezige zoogdieren worden verlaten. Ten aanzien van deze soorten geldt dat ze niet tijdens de winterslaap mogen worden verstoord door het verwijderen van vegetatie. Dat betekent dat de aanwezige vegetatie in de periode van eind september tot half november zou moeten worden verwijderd.

Grotere zoogdieren, als de hermelijn, wezel, bunzing, vos, konijn, haas en egel hebben grote leefgebieden en zullen tijdens de werkzaamheden het plangebied mijden. In de omgeving is voldoende geschikt leef- en rustgebied aanwezig voor deze soorten. Ook aanwezige mollen zullen het plangebied mijden na aanvang van de werkzaamheden. Effecten op populatieniveau van deze soorten worden niet verwacht.

Om het onbedoeld doden van egels te voorkomen is het raadzaam om voor verwijderen van vegetatie het plangebied te controleren op eventueel aanwezige egels. Indien egels worden aangetroffen, kunnen ze worden verplaatst naar geschikt biotoop in de omgeving.

De gunstige staat van instandhouding van de grondgebonden zoogdieren zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep.

Bij doorsnijding van bosschages en struwelen in de Assortimentstuin en rond de visvijver is sprake van aantasting van het leefgebied van de gewone dwergvleermuis. Zonder maatregelen komt de ecologische functionaliteit van het leefgebied in het geding.

3.2.3 Amfibieën

Schade aan amfibieën is het grootst als de graafwerkzaamheden in het voortplantingsseizoen plaatsvindt (maart tot en met juli). In deze periode zijn zowel de volwassen dieren als larven aanwezig in het water. Na de voortplanting verlaten sommige amfibieën het water om het landbiotoop op te zoeken en later om te overwinteren. Zij overwinteren in holletjes in de bodem, onder bladafval, takkenhopen of stenen.

Bij de uitvoering van werkzaamheden aan de watergang (aanleg damwand) zullen op beperkte schaal overwinterings-, en voortplantingsplaatsen van amfibieën worden verstoord of vernietigd. Dit geldt met name voor soorten die in het water overwinteren, namelijk de bastaardkikker. De bastaardkikker is een algemeen voorkomende soort in Nederland. Indien de werkzaamheden buiten de voortplantingstijd en overwintering worden uitgevoerd is de schade beperkt. De ingreep heeft geen effecten op populatieniveau.

Bij uitvoering van de werkzaamheden aan de houtsingel in het najaar- of winterperiode zullen overwinteringsplaatsen (greppels en holletjes) van amfibieën worden verstoord en vernietigd. Dit geldt met name voor soorten die op land overwinteren, namelijk de gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander. De gewone pad, bruine kikker en

kleine watersalamander zijn algemeen voorkomende soorten in Nederland. Indien de werkzaamheden buiten de voortplantingstijd en overwintering worden uitgevoerd is de schade beperkt. De ingreep heeft geen effecten op populatieniveau.

De gunstige staat van instandhouding van algemene amfibieënsoorten zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

3.2.4 Vissen

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde vissen, omdat ze niet zijn aangetroffen tijdens de terreinbezoeken en op basis van de aangetroffen biotopen ook niet worden verwacht in het plangebied.

3.2.5 Planten

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde planten, omdat ze niet zijn aangetroffen tijdens het terreinbezoek en de aangetroffen biotopen niet geschikt zijn.

3.2.6 Overig beschermde soorten

Er zijn geen effecten te verwachten op andere beschermde soorten, zoals dagvlinders, libellen en andere ongewervelden in het plangebied, omdat ze niet zijn aangetroffen tijdens het terreinbezoek en de aangetroffen biotopen niet of nauwelijks geschikt zijn.

3.3 Effecten op beschermde gebieden

Algemeen

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (1990) en planologisch verankerd in het Structuurschema Groene Ruimte. In de Nota natuur, bos en landschap in de 21ste eeuw wordt de aanpak van het natuurbeleid tot 2010 aangegeven. In deze nota wordt o.a. het Programma Groots Natuurlijk beschreven, waarin de Ecologische Hoofdstructuur is opgenomen. Deze structuur wordt gevormd door zowel bestaande als nieuwe bos- en natuurgebieden, ecologische verbindingzones, landgoederen en Nationale Parken.

De EHS bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. Het hoofddoel van het ruimtelijk beleid voor de EHS is het bijdragen aan een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurlijke landschappen door bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de aanwezige bijzondere soorten en waarden die karakteristiek zijn voor de Nederlandse natuur.

De provincie heeft de landelijke EHS op provinciaal niveau vastgesteld tot een regionaal stelsel van bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur, beheergebieden en verbindingzones tussen de gebieden, die tezamen de 'ruggengraat' van de natuur in de provincie Noord-Brabant vormen. De ecologische hoofdstructuur in Noord-Brabant sluit aan op de EHS in de rest van Nederland. De provincie werkt er aan om de EHS in 2018 gerealiseerd te hebben.

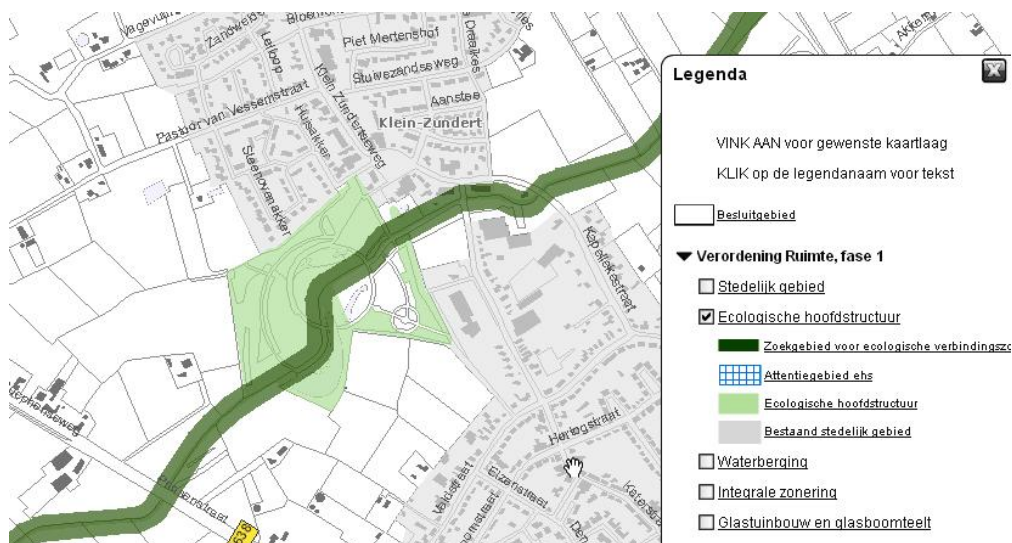
Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied. De begrenzing en

planologische bescherming is vastgelegd in het streekplan en gemeentelijke bestemmingsplan. De EHS wordt beschermd volgens het 'nee, tenzij'- beginsel. Dit houdt in dat nieuwe plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Plangebied Randweg Zundert

Het plangebied Randweg Zundert is gedeeltelijk gelegen in het beekdal van de Kleine Beek. De Kleine Beek is onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en is aangewezen als Zoekgebied voor Ecologische Verbindingszone (EVZ). EVZ's zijn gebieden of structuren die verbreiding, migratie en uitwisseling van soorten tussen verschillende natuurgebieden mogelijk moet maken. Doorgaans betreft het diersoorten of -groepen zoals amfibieën, dagvlinders, zoogdieren (o.a. vleermuizen, das en bunzing), bosvogels en vissen. De Kleine Beek vormt een belangrijke natte verbinding tussen de natuurgebieden de Matjens, Aa of Weerij en de Oude Buissche Heide/Landgoed Pannenhoeft.

Naast de Kleine Beek zijn tevens een deel van de aanwezige bosschages en vijver nabij de Assortimentstuin en de Assortimentstuin zelf onderdeel van de EHS. In Figuur 3.2 is een overzicht van de EHS in het plangebied weergegeven.

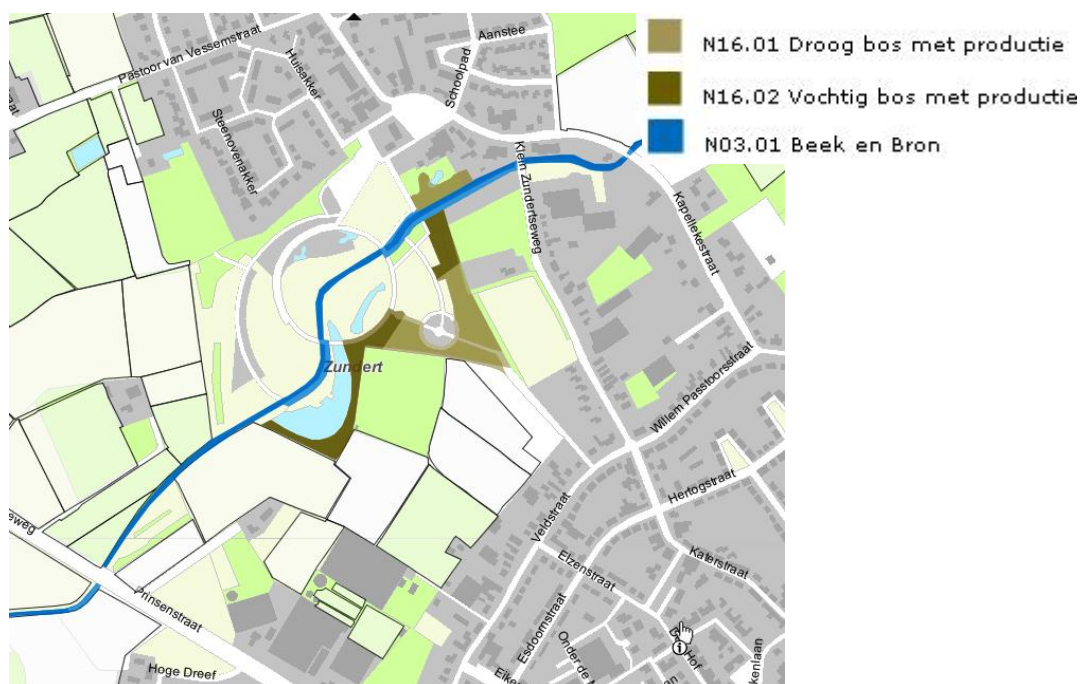
Figuur 3.2: Ligging van de EHS in het plangebied (uit: Verordening Ruimte, fase 1).

Natuurbeheerplan provincie Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant heeft in 2009 het [natuurbeheerplan](#) provincie Noord-Brabant vastgesteld. Hierin staan twee kaarten: de beheertype- en de ambitiekaart. Op de beheertypekaart is aangegeven wat de actuele situatie is van de bestaande natuur. De ambitiekaart geeft aan wat de ambitie van de provincie is voor het realiseren en in stand houden van de natuur in Brabant. Het plan vormt de basis voor subsidies voor beheer en inrichting. Het natuurbeheerplan wordt in het kader van de Verordening Ruimte ook gebruikt om te bepalen wat de wezenlijke waarden en kenmerken van een onderdeel van de ecologische hoofdstructuur zijn (zie Figuur 3.3).

De bestaande natuurwaarden (binnen de EHS) in het plangebied de EHS zijn opgenomen in de beheertypekaart als: N16.01 Droog bos met productie, N16.02 Vochtig bos met productie en N03.01 Beek en Bron (zie Figuur 3.3). De ambities zijn weergegeven op de Ambitiekaart en zijn vergelijkbaar met de bovenstaande beheertypen.

De bosschages hebben het beheertype Vochtig bos of droog bos met productie. Deze bossen zijn algemeen in Noord-Brabant en hebben naast een bosbouwfunctie (in het geval van grotere oppervlaktes) tevens een functie voor natuur en recreatie. In het plangebied zijn de bossages deels aangeplant als onderdeel van de Assortimentstuin en herbergen naast inheemse soorten ook cultivars en exoten. Het belang van de bosschages is met name als groenstructuur tussen de bebouwing van Zundert en Klein Zundert. Daarnaast functioneren de bosschages in samenhang met de EVZ de Kleine Beek, als stapsteen en (tijdelijk) leefgebied voor enkele faunasoorten. Uit aanvullend onderzoek (Oranjewoud, 2009) is gebleken dat de bosschages belangrijke onderdelen zijn van het leefgebied van de gewone dwergvleermuis (zie hoofdstuk 4).

Figuur 3.3: Beheertypen- en Ambitiekaart uit het natuurbeheerplan nabij het plangebied (bron: natuurbeheer.gbo-provincies.nl).

In Figuur 3.3. is te zien dat de beheertypen: *Beek en Bron*, *Droog bos met productie* en *Vochtig bos met productie* voorkomen in het plangebied. De vijver en de EHS op de noordwestoever van de Kleine Beek zijn recent (per 1 juni 2010), met de vaststelling van de Verordening Ruimte, fase 1, toegevoegd als 'bestaande natuur' aan de EHS. Voor deze EHS-delen zijn nog geen beheer typen of ambities geformuleerd. Hieronder worden de bovengenoemde beheertypen kort beschreven (bron: Index Natuur en Landschap versie 0.3 11 februari 2009).

N03.01 Beek en bron

Het beheertype Beek en bron komt voor op de zand- en lössgronden van noord, oost en zuid Nederland en in de duinen. Het gaat om kleine stromende wateren met hun bronnen, die uiteindelijk uitmonden in een rivier, of op (voormalige) estuarium.

N16.01 Droog bos met productie

Droog bos met productie bestaat uit verschillende, veelal van oorsprong aangeplante, bosopstanden van den, (winter)eik, beuk, Douglas, lariks of fijnspar. Het is het omvangrijkste bos type en combineert een redelijk tot goede groei met een ruime variatie aan, en mengingsmogelijkheden van, loof- en naaldboomsoorten, vooral op de wat lemigere bosgroeiplaatsen. Het maakt dit type tot het belangrijkste type voor de

houtproductie. De diversiteit is (nog) relatief laag. De betekenis voor de biodiversiteit bestaat vooral uit paddestoelen, korst- en bladmossen, enkele vaatplanten, insecten en broedvogels.

N16.02 Vochtig bos met productie

Vochtig bos met productie bestaat uit loofbossen die gedomineerd worden door diverse boomsoorten zoals populier, es, esdoorn, beuk, haagbeuk, eik, iep en els. Het is een grotendeels gesloten bos met een weelderige ondergroei. Dit bostype levert een belangrijke bijdrage aan de houtvoorziening door de goede groei van diverse gewilde (hardhout) loofboomsoorten. Vooral soorten van oudere, meer ontwikkelde bosgroeiplaatsen ontbreken vaak nog, terwijl makkelijk koloniserende sporenplanten en vogels al aanwezig zijn. Door snelle groei en sterfte kan binnen afzienbare tijd een gevarieerde bosstructuur ontstaan, met veel dood hout en een weelderige struiklaag en bodemvegetatie.

Verordening Ruimte - groenblauwe structuur

De provincie kiest in de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (vaststelling najaar 2010) voor een vitaal en mooi landelijk gebied. Dit wordt uitgewerkt in twee robuuste structuren; de agrarische structuur en de *groenblauwe structuur*. De groenblauwe structuur wordt gekoppeld aan het water- en natuursysteem in Brabant. Het concept van de ecologische hoofdstructuur wordt versterkt door dit te koppelen aan het watersysteem. Het beleid in de groenblauwe structuur is gericht op behoud en ontwikkeling van natuurwaarden in én buiten natuurgebieden. De groenblauwe structuur bestaat uit drie perspectieven:

- het kerngebied groenblauw
- de groenblauwe mantel
- de gebieden voor waterberging

Het kerngebied groenblauw bestaat uit de ecologische hoofdstructuur inclusief de ecologische verbindingszones. De Kleine Beek, als ecologische verbindingszone, en het bosgebied en de vijver in de Assortimentstuin maken als 'bestaande natuur' onderdeel uit van de kerngebied groenblauw. Hiermee valt de bescherming van deze gebieden onder het "nee, tenzij"-regime (zie Verordening Ruimte, fase 1 & 2).

Nee, tenzij-regime

Voor de ecologische hoofdstructuur geldt op basis van het Rijksbeleid (Nota Ruimte en Besluit algemene regels ruimtelijke ordening) de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied. Hiertoe geldt het zogenaamde "nee, tenzij"-regime. Dit betekent dat (nieuwe) plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Zolang een dergelijke aantasting niet plaatsheeft, is er vanwege de ecologische hoofdstructuur geen grond om de activiteit geen doorgang te laten vinden. Wel vindt er dan (nog) uiteraard een afweging plaats op ander (ruimtelijk) beleid of regelgeving. Wanneer de wezenlijke kenmerken worden aangetast, hangt af van de actuele en potentiële waarden van het gebied. Dat kunnen zijn: de natuurdoelen en kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte, openheid of juist geslotenheid en de landschapsstructuur.

Is er sprake van een significant effect op de wezenlijke kenmerken dan kan een ingreep in beginsel allen nog plaatsvinden als er sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieven beschikbaar zijn (bij individuele ingrepen) of als een combinatie van plannen, projecten of handelingen per saldo tot een (kwantitatieve en kwalitatieve)

versterking van de EHS leidt. Het betreft hier een uitwerking in de Verordening Ruimte van de 'spelregels EHS' die door de provincies in samenwerking met het Rijk zijn ontwikkeld. Als eenmaal blijkt dat de ingreep aan de vereisten voldoet, kan deze slechts doorgang vinden als de effecten van de inbreuk op de ecologische waarden en kenmerken afdoende worden gemitigeerd en gecompenseerd (zie Verordening Ruimte, fase 1, artikel 3.1.8).

Effectbeoordeling

De tracés doorsnijden een gedeelte van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS): de Kleine Beek (EVZ) en een deel van de aanwezige bosschages in de Assortimentstuin en rondom de visvijver (beheertype Droog en Vochtig bos met productie) (zie Figuur 3.4). Door de verlegging van de Kleine Beek in noordelijke richting en landschappelijke inpassing van de Randweg ter hoogte van deze verlegging blijft de (ecologische) functie van de Kleine Beek als (EVZ) beekloop gewaarborgd.

Versnippering en vernietiging

Als gevolg van de aanleg van de Randweg wordt een deel van de bosschages nabij de Assortimentstuin vernietigd en de resterende bosschages versnipperd. Dit verkleint het belang van de bosschages als groenstructuur tussen de bebouwing van Zundert en Klein Zundert. Daarnaast wordt de functie van de bosschages in samenhang met de EVZ de Klein Beek als stapsteen en (tijdelijk) leefgebied voor enkele soorten aanzienlijk beperkt. De visvijver in de Assortimentstuin wordt gedempt. Hiermee gaat leefgebied van diverse flora- en faunasoorten verloren. Het EHS gebied ten noordwesten van de Kleine Beek wordt niet direct bij de ontwikkeling betrokken (zie Figuur 3.2).

Figuur 3.4: Doorsnijding van tracés door EHS in het zoekgebied.
(Bron: Ministerie van LNV en Provincie Noord-Brabant, 2002)

Tracé 2 is zodanig geprojecteerd dat het tracé de EHS bij de Assortimentstuin zo beperkt mogelijk doorsnijdt. Derhalve zijn de effecten van tracé 2 op de EHS minder groot ten opzichte van tracé 1. De stapsteen functie binnen de EHS blijft bij variant 2 beter behouden dan bij variant 1. Bij tracévariant 1 wordt een groter oppervlak EHS vernietigd en is de versnippering van het resterende areaal groter, vanwege het doorsnijden van de verbindingen met de EVZ en het ruimtebeslag.

De vernietiging (ruimtebeslag) in de EHS (zowel bij tracé 1 als tracé 2) door de Randweg dient gecompenseerd te worden (zie Figuur 3.5). De aantasting betreft respectievelijk 0,65 ha en 0,12 ha. Zolang de provincie geen nadere regels heeft vastgesteld blijft de Beleidsregel natuurcompensatie, d.d. 22-11-2005 van kracht. In het kader van de bestemmingsplanprocedure dient hiervoor een natuurcompensatieplan te worden

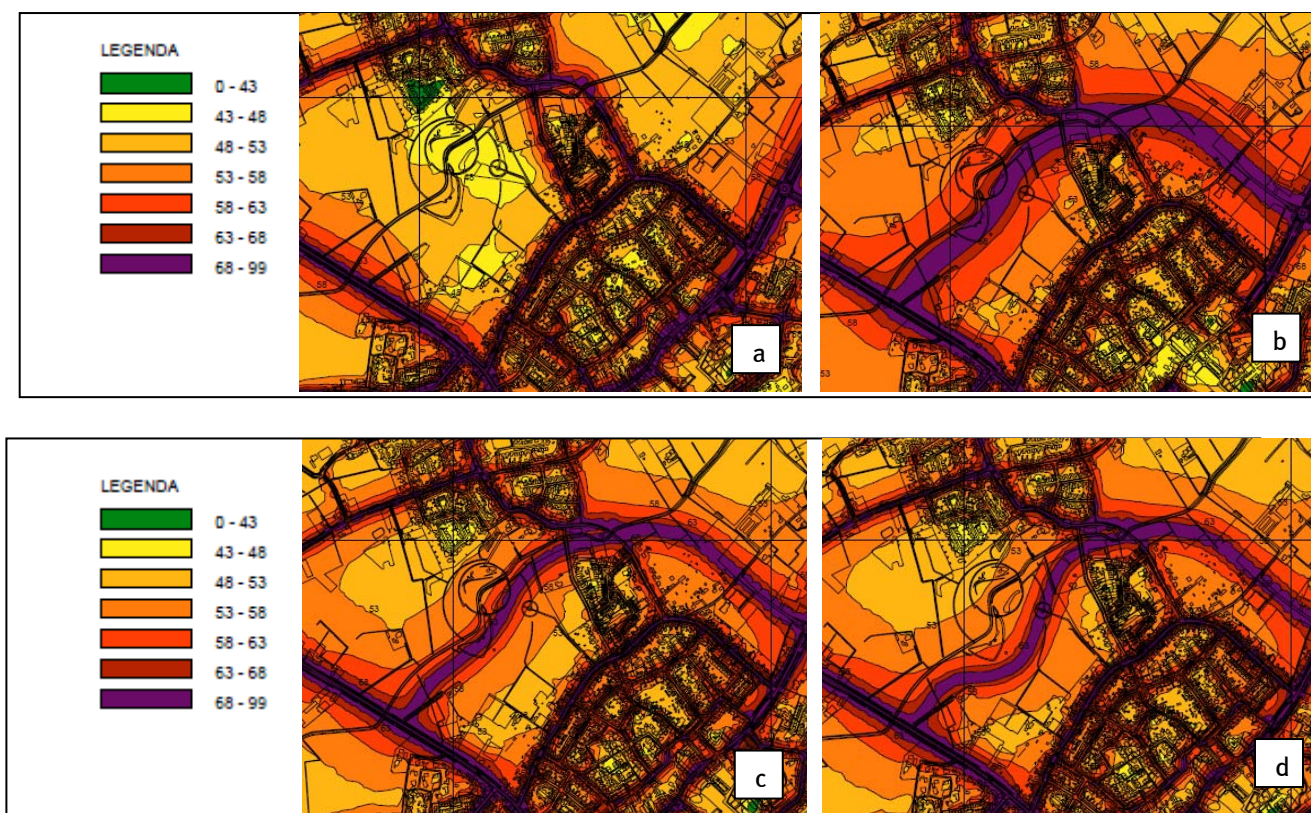
opgesteld conform deze Beleidsregel. In een aanvulling op Paragraaf 3.1 (Verordening Ruimte, fase 1) zijn in de Verordening Ruimte, fase 2 regels opgenomen (artikel 3.1.12) inzake een compensatieplan.

Figuur 3.5: Ruimtebeslag in de EHS bij variant 1 en variant 2.

Geluidsoverlast

Verstoring van natuurwaarden in de vorm van geluid kan optreden als gevolg van de Randweg. Hieronder zijn weergegeven de geluidcontouren voor de huidige situatie en de varianten (met autonome ontwikkeling).

Figuur 3.6: Geluidscontouren in huidige situatie (a), tracévariant 1a (b), tracévariant 1b (c) en tracévariant 2 (d) (Oranjewoud, 2010).

In de huidige situatie is reeds sprake van een hoge achtergrondwaarde voor geluid. In het plangebied is rond het gebied van de Assortimentstuin (onderdeel EHS) een

geluidsbelasting van 43-48 dB(A). Voor geluidsverstoring van vogels wordt over het algemeen gebruik gemaakt van de door Reijnen *et al.*, 1992 en 1995 gevonden drempelwaarden van 42 - 45 dB(A) voor broedvogels van bos en 45 - 48 dB(A) voor broedvogels van open terrein. Deze geluidsgrenzen zijn bepaald voor broedvogels met een autoweg als geluidsbron en op basis van etmaalgemiddelden.

Bij de situatie voor de verschillende varianten worden deze drempelwaarden ruim overschreden. Er zijn voor overige soorten geen eenduidige drempelwaarden vastgesteld. Met name in variant 1a is de geluidsbelasting zodanig (>60 dB(A)) voor een groot deel van het EHS gebied dat ernstige verstoring van fauna waarschijnlijk wordt geacht. Voor de varianten 1b en 2 is de belasting lager, maar overschrijdt nog steeds de waarde van 48 dB(A). Deze toename in geluidsbelasting in de EHS kan het leefgebied voor met name broedvogels aanzienlijk verminderen. Voor alle variantengeldt dat ten opzichte van huidige situatie een toename is van 3,63 ha waarvoor de geluidbelasting hoger wordt dan 48 dBA. Er vindt een aanzienlijke toename van de geluidbelasting plaats voor het gehele EHS gebied (Assortimentstuin) en de EVZ de Kleine Beek. Op basis van de Beleidsregel natuurcompensatie (provincie Noord-Brabant, 2005) is een dergelijke aantasting compensatieplichtig, indien de aantasting niet gemitigeerd kan worden. Een geluidsdempende deklaag op het wegdek en/of een geluidsscherm zijn voorbeelden van mogelijk succesvolle mitigerende maatregelen.

Het functioneren van de natte EVZ de Kleine Beek als verbinding tussen de natuurgebieden Matjens, Aa of Weerij en de Oude Buissche Heide/Landgoed Pannenhoeft wordt naar verwachting niet beperkt door de verhoogde geluidsbelasting.

Voor aantasting van de EHS is een nee-tenzij afweging nodig. Hieronder volgt deze afweging.

Wezenlijke kenmerken en waarden

Bij de voorgenomen randweg Zundert vindt een aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden plaats in de EHS. Naast ruimtebeslag is ook een toename van geluidsbelasting aan de orde. De aantasting verschilt niet wezenlijk voor de twee varianten.

In het natuurbeheerplan worden de beheertypen en ambities van de EHS weergegeven. In de Verordening Ruimte wordt aangegeven dat deze beheertypen en ambities bepalen wat de wezenlijke waarden en kenmerken zijn. Hieruit volgt dat de wezenlijke kenmerken en waarden van het onderhavige deel EHS bestaan uit de beheertypen: *Beek en Bron*, *Droog bos met productie* en *Vochtig bos met productie*. Voor het visvijver en het noordwestelijke deel zijn geen beheertypen of ambities geformuleerd. Hier vindt ook geen ruimtebeslag plaats, alleen een extra geluidsbelasting. De beheertypen geven echter geen inzicht in de kwaliteit van de natuurwaarden. De voorliggende natuurtoets heeft hier meer inzicht in gegeven. De bosschages zelf bezitten geen grote natuurwaarden en komen algemeen voor in Noord-Brabant. Echter, de functie die de bosschages en de visvijver vervullen als stapsteen in samenhang met de EVZ de Kleine Beek is van ecologische waarde. Door het ruimtebeslag (in variant 1 0,65 ha en in variant 2 0,12 ha) ontstaat versnippering en door de geluidsbelasting (circa 3,63 hectare) wordt het gebied ongeschikt als broed- en leefgebied voor vogels (en andere fauna) en zal deze functie grotendeels komen te vervallen. Aan het doel om met de EHS een samenhangend netwerk te creëren en versnippering tegen te gaan wordt niet voldaan. Daarnaast is aangetoond dat het gebied een belangrijke functie vervult als foerageergebied van gewone dwergvleermuizen uit Zundert en Klein Zundert. Een

dergelijk aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden is als significant te beschouwen en dient gemitigeerd en gecompenseerd te worden.

Groot openbaar belang

De Randweg dient een groot maatschappelijk belang: het oplossen van verkeers- en leefbaarheidsproblematiek in het centrum van Zundert.

Geen alternatieven

Er is geen (ander) alternatief mogelijk met minder aantasting van de EHS. Variant 2 leidt tot minder ruimtebeslag in de EHS dan variant 1. De verstoring door geluid is echter voor de varianten niet onderscheidend (allen 3,63 ha), waardoor ook bij variant 2 een groot deel van de EHS onbruikbaar wordt. Buiten het zoekgebied zijn geen reële alternatieven (zie MER Randweg Zundert paragraaf 7.2 / 2.4 en 7.3 / 2.5).

projectnr. 196747
28 juli 2010
definitief

Natuurtoets Randweg Zundert
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

4 Naderonderzoek Vleermuizen en Steenuil

4.1 Aanleiding

De gemeenteraad van Zundert heeft besloten om een m.e.r.-procedure te starten voor de noordelijke randweg. De noordelijke randweg zal een verbinding gaan vormen tussen de provinciale wegen Bredaseweg en Rucphenseweg. Uit voorgaande onderzoeken is gebleken dat een noordelijke randweg het meest gunstig effect heeft op de verkeersproblematiek in de kom van Zundert.

Op basis van beschikbare gegevens uit de 'Natuurtoets randweg Zundert' (Tauw, 2008) en uit de bevindingen van het ecologisch onderzoek uitgevoerd door Oranjewoud (september 2009) blijkt dat het plangebied een geschikt foerageergebied vormt voor vleermuizen (met name de gewone dwergvleermuis). Nader onderzoek zal het belang van het plangebied als foerageergebied moeten aantonen. Tevens dienen aanwezige vliegroutes in beeld te worden gebracht. Vaste rust- en verblijfplaatsen zijn niet aanwezig in het plangebied.

Vleermuizen zijn strikt beschermd soorten en staan vermeld op Tabel 3 van de Flora- en faunawet en Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Om te bepalen of de voorgenomen ingreep een negatief effect heeft op deze strikt beschermde soorten heeft u Oranjewoud opdracht verleend om aanvullend onderzoek uit te voeren. Daarnaast is deze kennis noodzakelijk om met succes een eventuele ontheffingsprocedure te doorlopen en om gepaste mitigerende en compenserende maatregelen te kunnen formuleren.

Uit het ecologisch onderzoek (Oranjewoud, 2009) blijkt verder een hoge dichtheid aan territoria van de steenuil in de omgeving van Zundert. Het plangebied is geschikt als leefgebied van de steenuil. Nader onderzoek zal het belang van het plangebied als leef- en foerageergebied van de steenuil moeten aantonen.

De vaste rust- en verblijfplaats van de steenuil is jaarrond beschermd. Indien de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats in het geding is door de geplande ingreep en niet gegarandeerd kan worden door mitigerende maatregelen moet een ontheffingsaanvraag ingediend worden.

4.2 Werkwijze

In het najaar van 2009 is een onderzoek uitgevoerd naar strikt beschermde vleermuizen en de steenuil in het zoekgebied van toekomstige randweg te Zundert (zie Figuur 4.1). In het voorjaar van 2010 is aanvullende onderzoek verricht naar het voorkomen van de steenuil. Het plangebied is bezocht op 1 september, 8 en 20 oktober 2009. Het aanvullende steenuilonderzoek heeft plaatsgevonden op 15, 21 april en 4 mei 2010.

Figuur 4.1: Plangebied (rode omlijning) waar het onderzoek heeft plaatsgevonden.

Vleermuizen

Bij het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van het vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur (GaN) en het Netwerk Groene Bureau's (NGB). Het protocol is opgesteld om het aanvragen van ontheffingen voor de Flora en Faunawet optimaal te laten verlopen. Wanneer het protocol in essentie is gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid dat voldaan is aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Het protocol geeft voor de functies 'vliegroute' en 'foerageergebied' aan dat een bepaalde inspanning wordt verwacht in de vorm van veldbezoeken en duur van deze bezoeken. Hieronder wordt dit weergegeven voor de gewone dwergvleermuis:

- Functie 'vliegroute' = 2 x 2 uur noodzakelijk is en tenminste 20 dagen tussen de bezoeken.
- Functie 'foerageergebied' = 2 x 2 uur noodzakelijk is en tenminste 20 dagen tussen de bezoeken.

Het onderzoek dient daarbij plaats te vinden tussen 15 mei en 15 oktober, maar kan nog plaatsvinden t/m 15 november indien de weersomstandigheden (temperatuur, wind en neerslag) dit toelaten.

Gedurende drie avondbezoeken is het plangebied onderzocht, met behulp van een batdetector (Pettersen D230), op mogelijke vliegroutes en foerageerplaatsen. De veldbezoeken zijn uitgevoerd bij gunstige weersomstandigheden (zie tabel 1). Het laatste veldbezoek was gezien het protocol niet strikt noodzakelijk.

Tabel 4.1: Weersomstandigheden tijdens veldbezoeken.

Datum	Temperatuur	Bewolking	Wind
01-09-2009	14 - 21,8 °C	half tot zwaar bewolkt	matige wind
08-10-2009	5 - 16,1 °C	half bewolkt	zwakke wind
20-10-2009	3,1 - 12,7 °C	zwaar bewolkt	matige wind

(bron: www.knmi.nl)

Uit het ecologisch onderzoek (Oranjewoud, 2009) blijkt dat het gebied met name geschikt is voor de gewone dwergvleermuis. Het onderzoek heeft zich dan ook voornamelijk op deze soort gericht.

De avondbezoeken hebben 's avonds plaatsgevonden vanaf zonsondergang. De meeste vleermuizen verlaten hun verblijfplaats vlak na zonsondergang of in de anderhalve uur daarna.

Steenuil

Tijdens twee avondbezoeken in 2009 is in het plangebied tevens gekeken naar de aanwezigheid van de steenuil. Deze avondbezoeken hebben plaatsgevonden op 1 september en 8 oktober (gelijktijdig met het vleermuizenonderzoek). In het voorjaar van 2010 heeft aanvullende onderzoek plaatsgevonden naar de steenuil door middel van drie avondbezoeken (15, 21 april en 4 mei).

Het belangrijkste hulpmiddel bij de inventarisatie bestaat uit het afspelen van een geluidsopname van de steenuil op verschillende locaties in het plangebied. De steenuil reageert op het geluid van een andere steenuil in zijn leefgebied door te antwoorden met een territoriumroep of contactroep en kan daardoor getraceerd worden.

4.3 Resultaten

Tijdens de terreinbezoeken zijn twee vleermuissoorten waargenomen, namelijk de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*). Onderstaand worden deze soorten besproken (zie de bijlage voor de waarnemingen terreinbezoeken).

4.3.1 Gewone dwergvleermuis

De dwergvleermuis is de talrijkste vleermuis van Nederland. In Nederland is het een typische bewoner van gebouwen en de algemeenste soort in de stad. In de stedelijke omgeving wordt gejaagd in tuinen, parken en bij vijvers. Dwergvleermuizen foerageren gemiddeld binnen een straal van één tot twee kilometer en maximaal vijf kilometer vanaf de verblijfplaats. Ze jagen nooit de hele nacht op dezelfde plaats, maar gebruiken een min of meer vaste route, waarlangs verschillende foerageerplaatsen voor korte tijd worden aangedaan.

Tijdens het onderzoek is gebleken dat de aanwezige bosschages en opgaande beplantingsstructuren nabij de Assortimentstuinen en de visvijver belangrijke foerageergebieden zijn voor dwergvleermuizen (afkomstig uit de bebouwde kom van Zundert). Daarnaast zijn enkele belangrijke vliegroutes vastgesteld voor de gewone dwergvleermuis.

In totaal zijn 82 exemplaren van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Het is dan ook een (zeer) algemene soort binnen het plangebied en omgeving. Tijdens de avondbezoeken verschenen de eerste dwergvleermuizen ongeveer 15 minuten na zonsondergang, waarna de aantallen toenamen.

Foerageergebied

Op verschillende locaties in het plangebied zijn foeragerende exemplaren aangetroffen, vaak met meerdere exemplaren tegelijk. Met name de Assortimentstuin en de visvijver zijn door de aanwezigheid van beschutting en voldoende hoogopgaande beplanting geschikt als foerageergebied (zie foto 1 en 2). Tijdens het terreinbezoek van 1 september zijn hier respectievelijk 13 en 21 foeragerende exemplaren waargenomen. Tijdens de terreinbezoeken van 8 en 20 oktober zijn in dezelfde gebieden in totaal nog eens 16 foeragerende exemplaren waargenomen.

Daarnaast zijn tijdens het terreinbezoek van 1 september en 20 oktober verschillende foeragerende exemplaren waargenomen boven de Kleine beek ter hoogte van de sportvelden (aan de oostzijde van het plangebied).

Foto 1 en 2: Belangrijke foerageergebieden ter hoogte van de Assortimentstuin en de visvijver.

Vliegroutes

Er zijn een aantal belangrijke (lees: structureel in gebruik) vliegroutes in en nabij het plangebied vastgesteld (zie foto 3 en 4). Deze routes zijn gelegen langs:

- zandpad vanaf de Veldstraat in de richting van Assortimentstuin (bomenrij);
- komende vanaf Klein Zundertseweg, richting Assortimentstuin (bomenrij);
- zandpad ten zuiden van Assortimentstuin (beplantingsstrook/boschage).

In totaal zijn 23 voorbij vliegende exemplaren waargenomen, waarvan het merendeel op één van de bovengenoemde vliegroutes.

Foto 3 en 4: De beplantingsstroken/bomenrijen langs zandpad vanaf Veldstraat richting Assortimentstuin en langs zandpad ten zuiden van Assortimentstuin worden door vleermuizen gebruikt als vliegroute.

4.3.2 Rosse vleermuis

De rosse vleermuis komt verspreid voor in Nederland en is (in ons land) een uitgesproken boombewonende soort. Foerageergebieden liggen meestal in open terrein, waar met snelle duiken op insecten gejaagd wordt. De rosse vleermuis jaagt vooral boven water en moerassige gebieden, maar ook wel bij straatverlichting. De afstand tussen dagrustplaats en jachtgebied wordt in de regel in een snelle rechte vlucht afgelegd, op een hoogte van honderd meter of meer. Waarschijnlijk heeft iedere individu een favoriet foerageergebied, die tot 20 kilometer van de verblijfplaats kan liggen.

Tijdens het terreinbezoek van 8 oktober is met de batdetector op grote hoogte een langsvliegende rosse vleermuis waargenomen. Tijdens de terreinbezoeken zijn geen foeragerende exemplaren van deze soort aangetroffen. Het plangebied fungeert niet als foerageergebied voor de rosse vleermuis, eventuele vliegroutes zijn op grote hoogte gelegen.

4.3.3 Voorkomen steenuil

De steenuil is de kleinste in ons land voorkomende uil. Het favoriete habitat in Nederland is het kleinschalig cultuurlandschap, waar de steenuil bij voorkeur in de nabijheid van menselijke bebouwing broedt. Als standvogel is de steenuil het gehele jaar in het territorium aanwezig. De steenuil is een holenbroeder die nestelt in bomen, gebouwen en nestkasten. Belangrijke habitatvoorwaarden zijn oude bomen en gebouwen met broed-, uitkijk- en rustgelegenheid. Daarnaast dienen beweide graslanden met voldoende voedselaanbod voorhanden te zijn. De broedtijd loopt vanaf eind maart tot in mei.

Tijdens de terreinbezoeken in 2009 zijn geen steenuilen in het plangebied waargenomen. Op basis van de resultaten van de terreinbezoeken gecombineerd met literatuurgegevens over de aanwezige territoria en broedsuccessen van steenuilen in West-Brabant kan worden geconcludeerd dat het plangebied in 2009 geen vast onderdeel heeft uitgemaakt van het leefgebied van de steenuil.

In het voorjaar van 2010 is, rond de datumgrenzen van de steenuil (Van Dijk, 2004), aanvullend onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van de steenuil in het zoekgebied Randweg Zundert. Tijdens dit onderzoek is tijdens meerdere bezoeken waargenomen (zie Figuur 3.1).

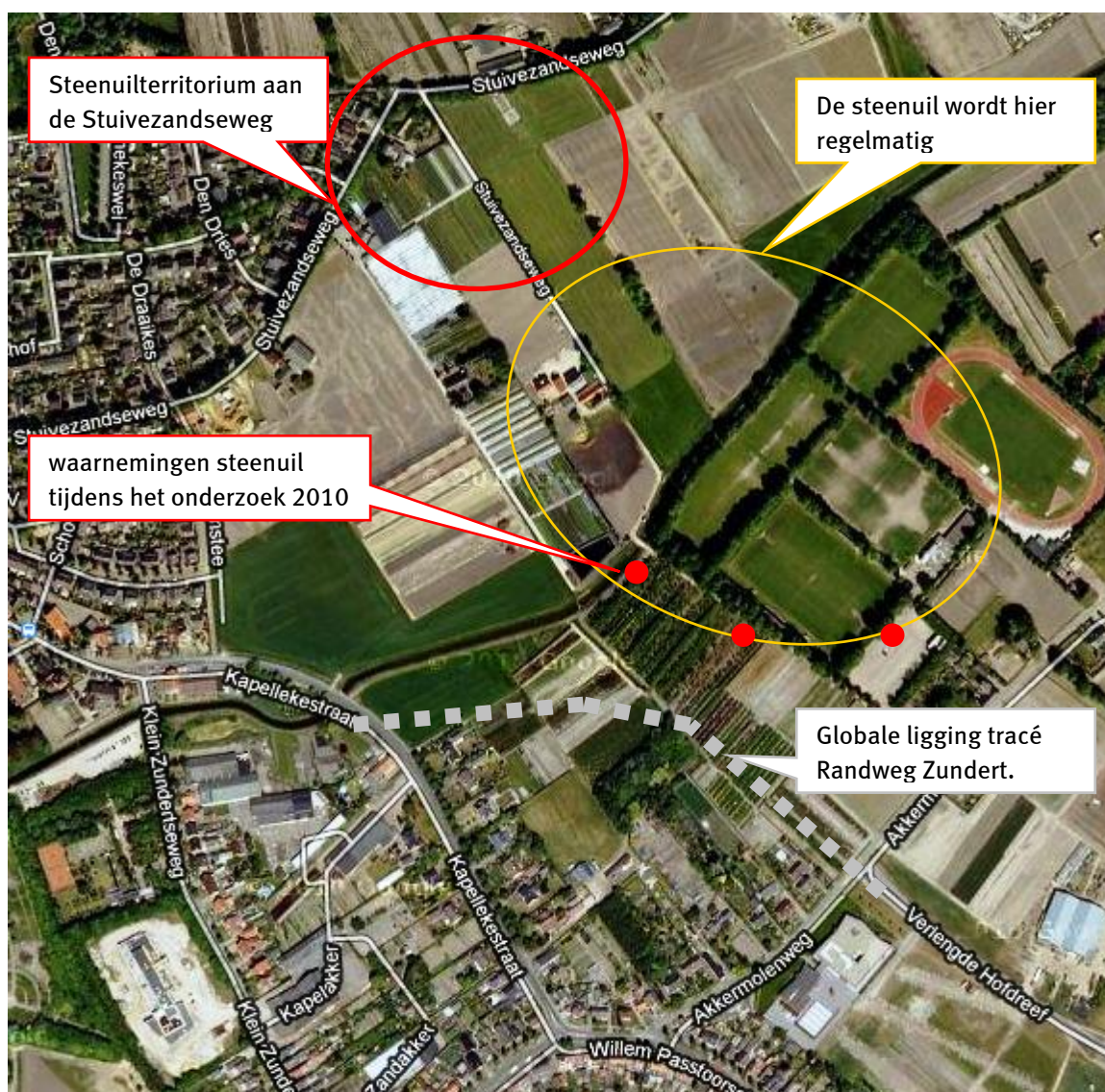
Het voorkomen van steenuilterritoria is in het voorjaar van 2010 onderzocht middels drie avondbezoeken op 15, 21 april en 4 mei. Deze data vallen rond de inventarisatieperiode (datumgrenzen 15 februari - 15 april) voor steenuilen zoals gehanteerd door SOVON (Van Dijk, 2004). Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van audioapparatuur om steenuilen tot roepen aan te zetten. Op deze manier is een goed beeld te krijgen van de huidige verspreiding van steenuilparen in de omgeving van het Randweg.

Tijdens de avondbezoeken is één steenuil gehoord en waargenomen in het noordoostelijke deel van het zoekgebied (zie Figuur 4.2). De steenuil werd meerdere malen fel roepend waargenomen rond de Akkermolenweg en de beek nabij de voetbalvelden. De felheid waarmee de steenuil zich liet horen duidt op een broedterritorium in de directe omgeving. Een verblijfplaats (nest) werd echter niet daadwerkelijk vastgesteld.

In een buurtonderzoek is bij verschillende bewoners nagevraagd waar deze steenuil mogelijk een verblijfplaats heeft. Op basis van dit onderzoek is de molen en de gebouwen aan de Akkermolenweg uitgesloten als verblijfplaats. Ook de woningen aan de noordzijde van Zundert behoren niet tot het broedbiotoop. Een steenuilterritorium is aanwezig aan de Stuivezandseweg (zie Figuur 4.2).

Op basis van de avondbezoeken en het buurtonderzoek is niet met zekerheid vast te stellen waar de steenuil zijn verblijfplaats heeft. Wel is duidelijk dat de steenuil zich veelvuldig ophoudt, buiten het zoekgebied, nabij de bomen van het voetbalveld bij de beek en in de alleenstaande bomen op de akkers nabij de Stuivezandseweg. Dit alles doet vermoeden dat het hier gaat om een solitair steenuilmannetje of dat het gaat om het mannetje van het territorium aan de Stuivezandseweg.

Aangezien de steenuil veelvuldig rond de beek en de voetbalvelden is aangetroffen is het aannemelijk dat de soort dit gebied gebruikt als foerageergebied. De vochtige graslanden leveren een belangrijke bijdrage aan de voedselvoorziening. De soort zoekt hier naar regenwormen en kevers.

Figuur 4.2: Globale ligging van steenuilterritoria in 2010 in het zoekgebied Randweg Zundert.

4.4 Effectbeoordeling

De voorgenomen ingreep betreft de aanleg van de Randweg Zundert. Op dit moment is de exacte ligging van de randweg echter nog niet bekend, waardoor (nadelige) effecten op aanwezige soorten niet met zekerheid vastgesteld kunnen worden. In onderstaande effectbeschrijving is dan ook voornamelijk ingegaan op het belang van het plangebied voor een bepaalde soort en de gevolgen van eventuele effecten door vernietiging, versnippering en/of verstoring van het leefgebied.

4.4.1 Gewone dwergvleermuis

De bosschages en beplantingsstroken nabij de Assortimentstuin en de visvijver zijn de voornaamste foerageergebieden van de gewone dwergvleermuis in het plangebied. Daarnaast zijn enkele belangrijke vliegroutes in het plangebied gelegen. In Figuur 4.3 zijn deze weergegeven.

Figuur 4.3: Belangrijk foerageergebied (groen vlak) en vliegroutes (rode lijn) van de gewone dwergvleermuis in het plangebied.

Bij doorsnijding van belangrijke onderdelen van het biotoop van de gewone dwergvleermuis zijn nadelige effecten te verwachten. Indien de ecologische functionaliteit van het biotoop van de gewone dwergvleermuis hierdoor in het geding komt, zijn mitigerende en/of compenserende maatregelen noodzakelijk. Vleermuizen zijn strikt beschermde soorten en staan vermeld op Tabel 3 van de Flora- en faunawet en Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

4.4.2 Rosse vleermuis

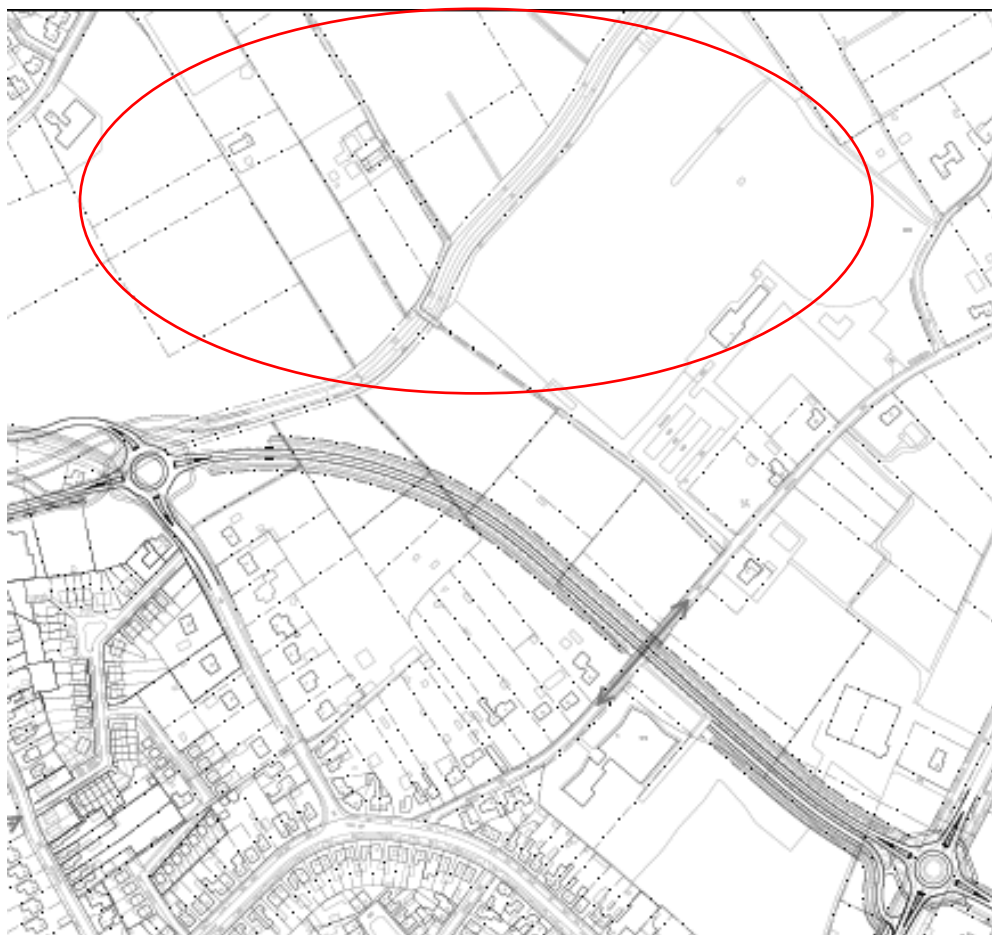
Het plangebied fungeert niet als foerageergebied voor de rosse vleermuis, eventuele vliegroutes zijn op grote hoogte gelegen. Vaste rust- en verblijfplaatsen zijn niet aanwezig. De geplande ingreep heeft geen nadelige effecten op de rosse vleermuis tot gevolg.

4.4.3 Steenuil

Het plangebied maakte in 2009 geen vast onderdeel uit van het leefgebied van de steenuil. In de omgeving (voornamelijk ter hoogte van de natuurgebieden Pannenhoeft en De Moeren) aanwezige territoria van de steenuil zijn op tenminste twee kilometer afstand gelegen van het plangebied. Gezien de afstand van het plangebied tot deze territoria en het relatief beperkte aanbod van geschikt foerageergebied in het plangebied maken steenuilen naar verwachting geen of slechts incidenteel gebruik van het plangebied als foerageerlocatie. Daarnaast ontbreken geschikte nestlocaties in het plangebied.

Het onderzoek in 2010 naar steenuilen heeft uitgewezen dat één steenuil aanwezig is nabij het zoekgebied en zeker één broedterritorium aanwezig is aan de Stuivezandseweg, ver buiten het plangebied. De steenuil is meerdere malen fel roepend waargenomen op diverse plaatsen buiten het zoekgebied. Mogelijk gaat het hier om dezelfde vogel. De steenuil is een strikt beschermde soort en staat als 'kwetsbaar' vermeld op de Rode lijst. Activiteiten waarbij de vaste rust- en verblijfplaatsen verdwijnen zijn niet toegestaan, evenals het aantasten van foerageer- en leefgebied. Bij de aanleg van de randweg Zundert gaan geen verblijfplaatsen verloren en wordt geen

actueel leefgebied verstoord of doorsneden (zie Figuur 4.4). Een ontheffing ex art. 75 van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk.

Figuur 4.4: Globale ligging van steenuilleefgebied nabij de toekomstige randweg Zundert.

projectnr. 196747
28 juli 2010
definitief

Natuurtoets Randweg Zundert
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Het resultaat van de natuurtoets is dat zich in het plangebied een strikt beschermde soort bevindt (gewone dwergvleermuis) die de voorgenomen aanleg van de Randweg Zundert wezenlijk kan beïnvloeden. In het kader van het opstellen van een bestemmingsplan zijn er vanuit flora en fauna geen belemmeringen voor de Randweg Zundert.

Ten gevolge van de voorgenomen randweg zijn negatieve effecten op een aantal algemene, beschermde soorten te verwachten. Door het nemen van mitigerende maatregelen zoals het aanpassen van de werkperiode aan de activiteiten van dieren blijven de negatieve effecten beperkt. Voor de effecten op de algemene voorkomende maar beschermde soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Voor de algemene soorten geldt een vrijstelling. Voor de daadwerkelijke start van de werkzaamheden dient voor één beschermde soort ontheffing aangevraagd te worden ex art. 75 van de Flora en faunawet. Deze soort en de te overtreden verbodsbepalingen zijn te vinden in Tabel 5.1.

Vleermuizen

Het onderzoek heeft aangetoond dat het plangebied voor de randweg Zundert voornamelijk wordt gebruikt door één vleermuissoort, namelijk de gewone dwergvleermuis. Vleermuizen zijn strikt beschermde soorten en staan vermeld op Tabel 3 van de Flora- en faunawet en Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. In het plangebied zijn belangrijke foerageergebieden en vliegroutes van deze vleermuissoort aanwezig.

Indien de aanleg van de randweg ertoe leidt dat deze belangrijke foerageergebieden verloren gaan en/of vliegroutes worden doorsneden, zijn nadelige effecten te verwachten op de gewone dwergvleermuis. In dat geval dienen mitigerende en eventueel compenserende maatregelen getroffen te worden en is een ontheffing ex art. 75 van de Flora- en Faunawet voor de start van de werkzaamheden noodzakelijk.

Steenuil

Het aanvullende steenuilonderzoek 2010 heeft aangetoond dat het zoekgebied voor de randweg Zundert niet of incidenteel gebruikt wordt door steenuilen. De soort is waargenomen in de nabijheid van het toekomstige randweg, maar heeft hier geen verblijfplaats. Het leef- en foerageergebied is met name gelegen rond de beek, de voetbalvelden en de bomen langs de akkers. Bij de aanleg van de randweg Zundert gaan geen verblijfplaatsen verloren en wordt geen actueel leefgebied verstoord of doorsneden. Een ontheffing ex art. 75 van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk.

5.2 Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om het ruimtebeslag en de geluidsbelasting op de EHS zoveel mogelijk te beperken door mitigatie. Indien deze mitigatie niet mogelijk blijkt, dient de schade gecompenseerd te worden. Hiervoor dient een natuurcompensatieplan opgesteld te worden, conform de Beleidsregels natuurcompensatie van de provincie

Noord-Brabant en de 'Spelregels EHS' in de Verordening Ruimte (artikel 3.1.8, 3.1.9, 3.1.10 en 3.1.12).

Als gevolg van de ruimtelijke ingreep (randweg Zundert), wordt de Kleine Beek (EVZ) en de bosschages en visvijver in de Assortimentstuin aangetast en verstoord, en vallen dus onder de beleidsregel natuurcompensatie van de provincie Noord-Brabant. Dit dient uitgewerkt te worden in een compensatievoorstel. Om de ecologische verbinding functioneel te houden of te ontwikkelen is het verleggen van de Kleine Beek en het aanleggen van faunapassages en begeleidende vegetatie van belang.

5.3 Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

Werken buiten kwetsbare periode

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien voorbereidende werkzaamheden, bijvoorbeeld bouwrijp maken, in die periode worden uitgevoerd, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Werken in kwetsbare periode

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen worden verwijderd, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen.

5.4 Tot slot

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en enkele verkennend terreinbezoeken.

Een dergelijk onderzoek kan niet geheel uitsluiten, dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, (strikt) beschermde soorten worden aangetroffen. Gezien het gebruik en de kennis van aanwezige natuurwaarden in het plangebied worden de risico's op verstoring van beschermde soorten als minimaal ingeschat. Eventueel aangetroffen soorten dienen verplaatst te worden naar geschikt leefgebied in de omgeving.

Indien u nog vragen heeft naar aanleiding van deze rapportage kunt u contact opnemen met onze ecologisch adviseurs Michel Braad (06-20606920) of Luc Koks (0162-487323) van ons bureau.

projectnr. 196747
28 juli 2010
definitief

Natuurtoets Randweg Zundert
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

6 Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea. - Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3e herziene druk.

Bult, H., W. Poelmans & R.M. Teixeira, 2007. Steenuil *Athene noctua*. pp. 327-330 in: Samenwerkingsverband Westbrabantse Vogelwerkgroepen. Atlas van de West-Brabantse broedvogels. NPN media, Breda.

Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema, 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord-Brabant, Tilburg / Stichting RAVON, Nijmegen.

Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Uitgave in samenwerking met Provincie Noord-Holland, Noord-Hollandse Zoogdierstudiegroep en Het Noord-Hollands Landschap.

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.

Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen & R.P.W.H. Felix, 1993. Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Uitgave van de Stichting RAVON, Nijmegen.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Samenwerkingsverband Westbrabantse Vogelwerkgroepen, 2007. Atlas van de West-Brabantse broedvogels.

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

Tauw, 2008. Natuurtoets randweg Zundert. Toetsing aanleg randweg aan de natuurbeschermingswetgeving.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Van Dijk A.J. 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Internet:

www.natuurloket.nl

www.ravon.nl

www.waarneming.nl

www.vzz.nl

www.vleermuis.net

www.uileninbrabant.nl

www.steenuil.nl

Bijlagen

projectnr. 196747
28 juli 2010
definitief

Natuurtoets Randweg Zundert
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

Bijlage 1: Wettelijk Kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. In de Natura 2000-gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijn-gebied (voorheen Speciale Beschermings-Zones (SBZ's) opgenomen.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied.

Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (zie paragraaf 2.2 van het voorgaande rapport).

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord. Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of om een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten **overal** in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB: Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat. Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos; , algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje en Gewone dotterbloem.

- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB: Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'(lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

1. Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan vier criteria wordt getoetst (zwarte toets): de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats wordt niet aangetast, er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht.

Voor Bijlage 1 soorten uit Tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van alle belangen genoemd in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1- soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep:

1. Bescherming van flora en fauna (b);
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);
4. Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimte inrichting of ontwikkeling (j)

Voor Bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn uit Tabel 3 geldt voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing wordt verleend op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:

1. Bescherming flora en fauna (b)
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);

- Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Bescherming van vogelnesten

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009).

Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);

- Veiligheid van het luchtverkeer (c);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats gaan vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

projectnr. 196747
28 juli 2010
definitief

Natuurtoets Randweg Zundert
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

projectnr. 196747
28 juli 2010
definitief

Natuurtoets Randweg Zundert
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

Bijlage 2 : Waarnemingen vleermuisonderzoek

